

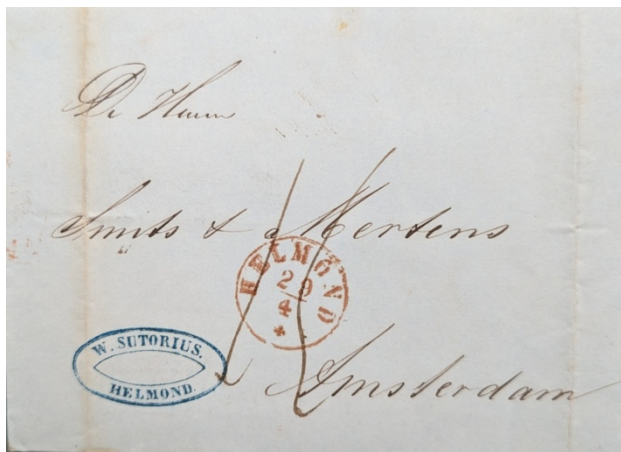
De poko VVH

(Door: Pieter Gommans; uit: Perfinpost 149, sept. 2024)

Helmond was van oudsher een textielstad, in de 18^e eeuw waren er al verschillende katoen- en linnendrukkerijen.

De aanleg van de Zuid-Willemsvaart (1822-1826) bracht een belangrijke verbetering in het transport van zowel de aanvoer van de ruwe materialen als het transport van de gemaakte producten, waardoor er een grote opleving kwam van de industrie in Helmond.

J.W. Sutorius had rond 1800 reeds een katoen- en linnendrukkerij en op 20 december 1843 richtte zijn zoon Petrus Anthonius Sutorius samen met Pieter Fentener van Vlissingen de Commanditaire Vennootschap P. A. Sutorius en Co op (zie afbeelding 1).

Afb. 1: brief van Sutorius uit 1843

Door dit oprichtingscontract was het mogelijk dat P. F. v. Vlissingen later het bedrijf kon overnemen.

Dat overnemen maakte de oude heer P. F. v. Vlissingen helaas niet meer mee; hij overleed op 24-12-1844, maar zijn zoon -eveneens Pieter geheten- was al wel een aantal jaren bij het bedrijf werkzaam en op 15-08-1846 achtte hij de tijd rijp om het bedrijf van Sutorius door middel van het in 1843 gesloten contract over te nemen.

De oom van Pieter Frederik Hendrik van Vlissingen die in Nederlands-Indië suikerfabrikant was, bracht Pieter in contact met de batik stoffen en dessins die in Indië met de hand werden vervaardigd en besloot deze in Helmond machinaal te gaan maken.

In 1852 werd de eerste zending van deze imitatiebatik naar Indië verstuurd, en een paar weken later kreeg hij bericht van zijn oom dat deze goed werd ontvangen en snel verkocht werd.

Het succes bleef niet uit en het bedrijf floreerde en de bedrukte stoffen werden naar vele landen verscheept zoals naar Japan, Zweden, Engeland enzovoort, maar de belangrijkste afzetmarkt was en is nu nog die van de Afrikaanse landen. Daar waren de dessins erg geliefd vooral omdat die vaak hun oorsprong vonden in het bijgeloof van deze landen, motieven die de vruchtbaarheid, veeteelt, landbouw, geloof en dergelijke voorstelden, maar ook om te laten zien aan anderen hoe welgesteld en rijk ze waren als ze stoffen van P. F. v. Vlissingen droegen en hoe groot de stapel stoffen was die ze in hun kast hadden liggen.

Per slot van rekening werden de stoffen van P. F. v. Vlissingen gezien als de Mercedes onder de bedrukte stoffen.

Het bedrijf bestaat nog steeds, het behoorde lange tijd bij de Gamma Holding maar toen die in de financiële problemen kwam is het verkocht en heet het vanaf die tijd Vlisco. Het bedrijf is nog altijd in Helmond gevestigd en bedrukt nog altijd stoffen voor o.a. de Afrikaanse markt.

De letters van de poko VVH staat voor : Van Vlissingen Helmond en de Poko-machine is in gebruik geweest van 1925 tot en met 1936. Van de poko VVH komen maar 14 verschillende zegels voor, maar deze zijn er wel in diverse variaties (met en zonder watermerk en in verschillende type roltanding)

Afb. 2: drie kopstaande poko's VVH

Tot nu toe zijn er slechts drie zegels bekend met een kopstaande perforatie namelijk R65 – R41 en R47 (zie afbeelding 2).

Dit kon gebeuren als er een breuk was in de rol en deze meestal met behulp van een stukje van de velrand (papierlas) verkeerd om aan elkaar werden gezet (zie afbeelding 3).

Afb. 3: twee VVH-poko's met papierlas

De Poko-machine kon maar één zegel tegelijk afsnijden en frankeren dus bij normaal gebruik was het onmogelijk om bijvoorbeeld een paartje te verkrijgen. Dit was alleen maar mogelijk als men de twee sleutels die nodig waren om het apparaat te openen en vaak in het bezit waren van de directeur en de postmeester tegelijk werden gebruikt om de Poko-machine te openen, dit om diefstal van de zegels tegen te gaan.

Een paartje is dan ook zeer zeldzaam (zie afbeelding 4).

Afb. 4: paartje VVH-poko's

Vanaf 1931 worden de twee bovenste gaatjes van de beide V's niet of niet goed uitgeponst en blijven ze in de zegel achter (zie afbeelding 5).

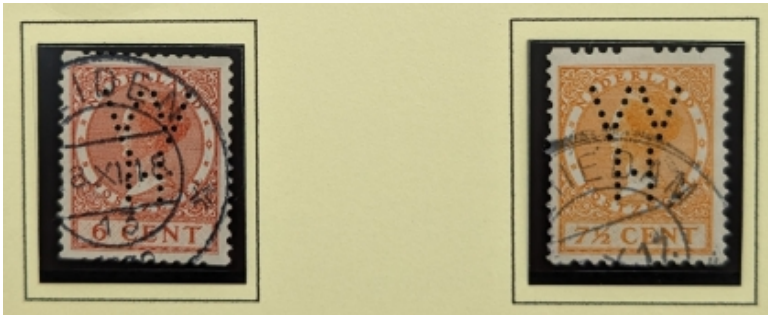
Afb. 5: gaatjes van de V's niet goed geponst

Doordat het transport van de Poko-machine wel eens niet goed stond afgesteld kwam het voor dat de perforatie die normaal altijd in de zelfde stand in de zegel staat verschoof (zie afb. 6).

Afb. 6: verschoven stand van de perforatie

De VVH-zegels komen bijna altijd voor met de afstempeling van Helmond, maar er zijn altijd uitzonderingen zoals we op afbeelding 7 kunnen zien met een afstempeling van (Le)iden en van (Sch)iedam.

Afb. 7: VVH-poko's met afstempeling Leiden en Schiedam

Dit komt waarschijnlijk omdat een vertegenwoordiger van de firma een geperforeerde zegel achterliet bij een ander bedrijf om zo bij te dragen aan de kosten voor de te plaatsen order die ze konden doorsturen.

Een raadsel is de brief op de volgende pagina die is gefrankeerd met twee maal 7,5 cent uit 1929 (zie afbeelding 8).

Afb. 8: Brief met twee poko's uit 1929

De eerste zegel is mooi in de rechterhoek van de brief geplakt door de Poko-machine, maar de tweede zegel ligt half schuin bijna midden op de brief en is ook onder aan de zegel dubbel gevouwen en zo ook op het postkantoor afgestempeld. Het is volgens mij onmogelijk dat de Poko-machine deze zegel zo op de brief heeft geplakt; de enige mogelijkheid die ik kan bedenken is dat de zegel niet goed bevochtigd is geweest en daarna door een medewerker van de postkamer er handmatig op is geplakt. Volgens mij was het niet mogelijk om twee zegels uit de machine op eenzelfde brief te plakken.

Vanaf 1936 is de firma Van Vlissingen overgegaan op de roodfrankeermachine (zie afbeelding 9)

Afb. 9: roodfrankeerstempel Fa. Van Vlissingen

Nog later had het bedrijf ook de beschikking van eigen aantekenstrookjes (zie afbeelding 10).

Afb. 9: roodfrankeerstempel met eigen aantekenstrookjes fa. Van Vlissingen

Bij het versturen van brieven met een vertrouwelijke inhoud of met contanten was het in die tijd gebruikelijk om een brief te verzegelen met een lakstempel. Ook Van Vlissingen had een dergelijk stempel met de letters NV(naamloze vennootschap) P(Pieter) F(Fentener) v(van) V(lissingen) KTF (katoenfabriek). (zie afbeelding 11).

Afb. 11: Lakstempel met de letters NV, P, F, v, V, KTF.